

forgalom tárgyát képező áruk tekintetében foganatosisított nyilvános árverés útján, az árverés színhelyén megsemmisíthetett árura nézve eszközölt eladás azon okból, mert az áru az árverési feltételekben kitett minőségnek meg nem felelt, egyáltalán meg nem támadható.

(Kir. kuria. 1893. febr. 3. 1549/92. V. sz. a.)

BIZTOSÍTÁSI SZEMLE.

A baleset fogalma a biztosítási jogban.

Irta: Dr. Beck Hugó kir. curiai bíró.

II.

Az ekként meghatározott véletlen a baleset fogalmának egyik főkritériumát képezi ugyan, de ez nem az egyedüli charakteristikája. Ezzel a biztosításjogi fogalom még nincs fixírozva, kellékei nincsenek kimerítve. Ezen meghatározás alatt elfér számos természetes betegségi eset, mely a baleset körébe nem tartozik és a baleset elleni biztosításból teljesen ki van zárva.

A baleset biztosításjogi szempontból nem fedi teljesen azon meghatározás, mely szerint a baleset egyenlő a rendes gondosság mellett előre nem látott és el nem háríthatott behatással, mely kárt okozó eredményt idéz elő a biztosítottnak testi épiségében. Hiányzik a constructióból egy láncszem s ez a fogalom meghatározást lazává, nagyon is tág körűvé teszi.

Ezt az összekötő, megszorító láncszemet kell felkeresnünk, ha kielégítő eredményt akarunk elérni.

Kétségtelen, hogy a baleset fogalmának súlypontja a testi szervezetre gyakorolt véletlen káros behatásban gyökeredzik. Minő legyen azonban a véletlen káros behatás, hogy balesetet képezzen.

Nem tartjuk indokoltnak a biztosító vállalatok kötvényfeltételeiben kifejezésre jutott és König által részletesebben kifejtett és védett álláspontot: hogy csakis mechanikai behatás idézhet elő balesetet. Nem szenved kétséget, hogy a balesetek nagy részben a testi épiségre mechanikailag ható erők által idéztetnek elő. A kovács munka közben kalapáccsal lábát megsérti; a mérnök megbotlik és szuró szerszámaival sérülést ejt testén. Ezen esetekben a baleset mechanikai behatás által idéztetett elő.

De nem áll az, hogy minden baleset mechanikai behatás eredménye. Beállhat baleset, a nélkül, hogy a testi épiségre idegen test erőszakosan behatna, a nélkül, hogy mechanikai behatásról szó lehetne, vagyis nem kizárólag mechanikai behatás eredményezhet balesetet.

A biztosított a gyógyszerértárban málnalevet kér, a gyógyszerész tévedésből mérget ad, a biztosított megiszszja és testi sérülést szenved vagy meghal. Senki sem fogja a baleset fenforrását elvitatni. A testi szervezetre való véletlen káros behatás itt nem mechanikai. Káros szer hatolt a testbe, ez semmisítette meg a szervezetet. Ez nem mechanikai, hanem dinamikai behatás.

Látjuk ebből, hogy nemcsak a mechanikai, hanem a dinamikai behatás is eredményezhet balesetet.

De előfordulhat baleset a testi szervezetre való behatás folytán akkor is, midőn ezen behatás se nem mechanikai, se nem dinamikai; midőn sem idegen test nem hat erőszakosan a testi épségre, sem káros szer nem vegyül a testi szervezetbe. Vagyis nem kizárólag mechanikai és dinamikai behatás eredményezhet balesetet. Gyalog utast utközben nagy hózivatar éri, elveszti az ut nyomát, eltéved és megfagy. Itt sem tagadható meg a baleset fenforrása. Ámde a testi szervezetre gyakorolt behatás ezen esetben se nem mechanikai, se nem dinamikai. A fagyasztó hideg oltotta ki az életet. Elemi behatás idézte elő a testi épség megsemmisülését. A baleset elemi behatás következménye.

Mindezekből pedig kétségtelen, hogy a balesetet a testi szervezetre gyakorolt háromféle behatás idézheti elő.

Idegen test erőszakos behatása (mechanikai behatás); szernek a szervezetbe vegyülése (dinamikai behatás); elem behatása a testi épségre (elemi behatás).

Ha már most ezen háromféle behatást fogalmilag egy kifejezésben foglaljuk össze, akkor ezen fogalmat leghívebben és leghelyesebben adjuk vissza a phisikai behatás kifejezésében. Ez általánosítja és fogalmilag teljesen visszaadja azon behatás értelmét, mely balesetet eredményezhet.

Ezen genericus fogalom alá vonhatjuk a balesetet előidézhető mechanikai behatást, ép úgy, mint a dinamikai és az elemi behatást. És ezzel egyuttal fixiroztuk azon meghatározást, melynek keretébe bevonható minden oly behatási faj, mely balesetet eredményezhet.

Végre fenmarad a behatás még egy momentumának fel-
említése.

A phisikai behatás háromféle módon idézhet elő káros eredményt. Közvetlenül, közvetve és közvetlenül is, közvetve is. Vasuti összetütközés az utas kezét szétzuzza (közvetlen behatás); vasuti összeütközésnél az utas szervezete megrázkódik és ezen behatás később az egészség megsemmisülését eredményezi (közvetett behatás); vasuti összetütközés az utas kezét szétzuzza és szervezetét megrázkódtatja, úgy hogy egészsége ennek következtében megsemmisült (közvetlen és közvetett behatás).

Ha a behatás és eredmény között meg van az okszerű összefüggés; ha a behatás szükségképi folyománya az eredmény:

szóval, ha a behatás és a testi sérülés között megvan a causalis nexus: akkor a közvetlen behatás a közvetett behatással egyazon szempont, ugyanazon megítélés alá esik.

Mindhárom esetben véletlen physikai behatás idéz elő sértest, mindhárom esetben fenforognak azon momentumok, melyeket a baleset fogalmilag megkíván. Nem forog fenn tehát annak a szüksége, hogy a physikai behatás ezen szempontból közelebb-ről megjelöltessék.

Ezen fejtegetések eredményeként a baleset fogalmának jellegező ismérveit a következőkben találjuk:

1. Véletlen.

- a) Előre nem látott váratlan esély, mely vonatkozásban áll az individuummal és kártokozó hatást eredményez;
- b) Előre nem látott esély, mely rendes gondosság mellett el nem hárítható.

2. Testi szervezetre gyakorolt physikai behatás:

- a) mechanikai behatás;
- b) dinamikai behatás;
- c) elemi behatás.

Ha már most a baleset biztosításjogi fogalmának constructióját egy általános tétel felállításában akarjuk megadni, a fogalom meghatározásában fixiroznunk kell mindazon jellegező ismérveket, melyek a fogalom megalkotásához nem lényegileg szükségesek. Ennek szemmel tartásával a baleset biztosításjogi fogalmát a következőleg határozzuk meg.

A baleset biztosításjogi szempontból: rendes gondosság mellett előre nem látott physikai behatás, mely a biztosítottnak testi épségére kárt okozó eredményt idéz elő.

A visszautasítottak biztosítása. Köztudomásu tény, hogy a biztosító társaságok naponként utasítanak a biztosításra jelentkezők közül vissza olyanokat, kiknek egészségi állapota nem nyújt elegendő garantiát arra nézve, hogy a biztosítási díjat annyi éven át fogják fizetni, mint ez azon korosztály valószínű élettartamánál fogva, melyhez tartoznak, várható volna. Sem a tudomány, sem a biztosítás technikusai nem foglalkoztak azon kérdéssel, hogy ezen visszautasítottakat miképen lehetne a biztosítás jótéteményében részesíteni. A biztosító társaságok a visszautasítást az általuk viselt tulságos nagy kockázattal indokolják, melylyel reájuk nézve a nem egészségesek biztosítása járna. Ezen indokolás azonban még jó kifogás számba is alig mehet. Az életbiztosítás ugyanis kockázattal alig jár. Ha a matematika adatai nem csalnak, ha kétszer kettő annyi, mint négy, akkor az életbiztosítást, ha a biztosító a matematikus által rendelkezésére bocsájtott halandósági táblázatokat és az ezeken

alapuló díjat betartja. kár nem is érheti. Igaz, egy bizonyos egyénnél a biztosító csalódhatik, de az ugyanazon napon születettek átlagos életkora feltétlenül kell, hogy találjon, az ugyanazok korosztályához tartozó biztosítottak átlagos értéke okvetlenül beváltja a halandósági táblázatokban életkorukra nézve adott ígéretet. Az életbiztosítónak tehát lehetnek egyes kockázatos biztosítottjai, egy-egy szerencsétlen üzleti éve, de átlag véve kockázat nem érheti. Ugy, hogy in ultima ratione a biztosítónak nem is volna szabad a biztosított, vagy plane szülei és testvéreinek egészségi állapotára tudakozódnia, ahhoz neki semmi köze sincsen, kizárólag az életkora a biztosítottnak jöhet figyelembe, tehát a halálos ágyán levőt is ugyanazon díj mellett kellene biztosítania, mint az ugyanazon korban levő, viruló egészségnek örvendő egyént. Az életbiztosító társaságokra természetesen korántsem akarjuk ezen az életbiztosítás alapelveiből meritett következtetéseket kötelezővé tenni. Csak arra akarok figyelmeztetni, hogy a társaságok kintünő anyagot veszítenek el a tulajdonképpen nem létező kockázat czimén és miután az egészséges emberek sorában keresnek a biztosításra mediumot, a kik pedig épenséggel nem gondolnak a halálra, az életbiztosítás terjedése elé roppant akadályokat gördítenek egyrészt és másrészt az egészséges embereket óriási szerzési költségek árán tudják csak a biztosításra birni, a mi által megtörténik, a mit évről-évre tapasztalunk, hogy a szerzési költségek ugyanannyit emésztenek fel, mint a mennyi hasznot az egész életbiztosítási üzlet hajtott. De az egészséges emberek kiválasztása roppantul lerontja azon nagy respectusunkat, melylyel különben az életbiztosítás, mint nemzetgazdasági factor iránt, viseltetünk. Az alapul szolgáló táblázatokat az összes halálesetek figyelembevételével állítják össze. Száz évnek a statisztikai tapasztalata van ott feldolgozva és ha a halandósági táblázat azt mondja, hogy a husz éves embernek az átlagos élettartama pl. 45 év, akkor ebben benne vannak azok is, a kik 21-ik életévükben vagy cholerában, vagy háboruban s többi rendkívüli okok következtében haltak el. A husz évesekre kiszabott díj tehát *kivétel nélkül* minden husz éves egyénre volna alkalmazandó és ha a matematika nem csal, minden kockázat nélkül. E helyett azonban az életbiztosítók kiválasztják az egészséges embereket és így csak fenti állításainkat támogatja azon körülmény, hogy a várt halálesetek alig 15%-a következik be. Ennek természetesen az a következménye, hogy az életbiztosításnak feltétlenül roppant eredménnyel kell végződnie és hogy az ilyen vállalatok óriási tőkéket halmoznak össze tartalékaikban, a melyekre tekintettel arra, hogy a kockázat absolute ki van zárva, soha, de soha sem lesz szükség, mert természetes, hogy az egészséges emberek tulnyomó nagy többsége jóval túléli az átlagos életkort, a nem teljesen egészségesek pedig, a kik az alacsony átlagos életkort előidézki ki vannak zárva a biztosítás

jótéteményéből. A mai életbiztosítás tehát nem is alapul a halandósági táblázatokon, mert azt minden különös kombináció nélkül állithatjuk, hogy az egészséges 20 éves ember még valószínűleg fog husz évet élni. Mi nem vagyunk ugyan hívei az állami biztosításoknak, de az életbiztosítási üzletben divó mai kizárólagosság elve és épen a díjakból az óriási költségek mellett gyűjtött óriási tőkék mindinkább előtérbe tolják azon gondolatot, hogy az állam vegye kezébe az életbiztosítást, hogy annak jótéteményeiben mindenki részesülhessen, az államnak nem lévén szüksége nyereségre. (Dr. F. S.)

*

A „Moskwa“ orosz tüzbiztosító társaság esete. Ezen biztosító intézet az év elején a pénzügyminiszteriumhoz folyamodott, hogy neki 500.000 rubel államsegélyt szavazzon meg. A miniszterium kérelmével elutasította azzal az indokolással, „hogy a társaság válságos helyzetét főleg az okozta, hogy a vezetés avatatlan kezekben van és hogy oly kockázatos vállalatokba bocsátkozott, melyeknek sem a theoria sem praxis alapján jogsultságuk nem volt.“ A részvényesek a miniszterium ezen épen nem hizelgő kritikája után természetesen nem igen voltak hajlandók teljesíteni az igazgatóság azon mindenestre kissé naiv kérelmét, hogy járuljanak hozzá a körülbelül egy millió rubel hiány pótlására. Érdekes egyes részvényesek azon indítványa, hogy ők hajlandók a birtokukban levő társasági részvényeket az igazgatóságnak átengedni azon célra, hogy azzal, t. i. az értékesítés által segítsenek a társaság bajain. Egy millió rubel hiány! és a részvények értékesítése legyen e forrás, melyből fedezetet merítsenek. Valóságos akasztófa-humor.

*

A kötelező balesetbiztosítás kiterjesztése Ausztriában. Mult számunkban már megemlékeztünk ez irányban az osztrák képviselőház elé terjesztendő javaslatról és megemlékeztünk arról, hogy a javaslat legfontosabb momentuma az összes vasuti alkalmazottak bevonása a kötelező balesetbiztosításba, a kik eddig csupán a szavatossági törvény alapján kereshettek kártérítést. A javaslat ezen része, tekintettel azon nehézségekre, melyekkel a kártérítési igények érvényesítése rendszeren találkozott, óriási haladást jelez, melyet az osztrák-magyar vasuti vonalak, államjogi természetéből származó kérdések tisztázása után lehetett csak elérni. Kiemelendőnek tartjuk Neuwirth képviselő, mint a javaslat előadója által szerkesztett előterjesztéséből, hogy a szóban forgó javaslat még nem képezi zárkővét az osztrák

baleset-biztosítási törvényhozásnak; okvetlen az egész baleset-biztosítási ügy törvényhozás útján való szabályozása elodázhatalan szükséggké vált. Rendkívül érdekes továbbá az osztrák belügyminiszterium biztosítási szakosztályának jelentéséből az, hogy a mezőgazdaságnál alkalmazottak sokkal több balesetnek vannak kitéve, mint az iparvállalatok alkalmazottjai. A legfőbb súlyos baleset — t. i. halállal vagy munkaképtelenséggel végződő esetek — a mező- és erdőgazdaságnál fordul elő és az itt alkalmazottak után bevett biztosítási díjakkal sokkal nagyobb kárösszeg áll szemben. Épen azt hozták fel annak idején a kötelező balesetbiztosításnak a mező- és erdőgazdaságra való kiterjesztése ellen, de a fent érintett jelenség mellett az ilyen érvet elfogadni többé nem lehet és a legközelebbi jövőben e téren is szervezni kell az állami kötelező biztosítást. Vajjon mikor fog a mi törvényhozásunk e téren actióba lépni. Nekünk még szavatossági törvényünk sincsen és mindennapi eset, hogy a szerencsétlenség folytán keresetképtelenné vált munkásnak egyszerűen kiteszik a szűrét és kárpótlásképen megengedik neki, hogy az utcasarkon mutogathassa megcsontított tagjait. A betegsegélyző pénztárak nagyon csekély irt képeznek ezen sociális sebre.

(F. S.)

KÜLÖNFÉLÉK.

A vis major kérdéséhez. Kétséget sem szenved, hogy a vis major nemcsak természeti erők, hanem emberek által előidézett eseményben, esetleg embertömegnek a természeti erőhöz hasonlóan ható előnyomulásában is állhat. Ezen szempontból kiindulva a német Reichsgericht a heidelbergi egyetem jubileuma alkalmából, midőn a mannheimi pályaudvaron szokatlanul nagy embertömeg gyülemlott össze, hogy Heidelbergbe utazzék és a pályaudvarba robogó vonat felé vakon tóduló tömeg által egy nő a vonat alá sodortatott, helyt adott a vis major kifogásának. Ez alkalommal azonban még az is konstatáltatott, hogy az állomás főnöksége mindent elkövetett, hogy lehetővé tegye a közönségnek rendben való beszállását a vasuti kocsikba és hogy a mannheimi pályaudvaron ily nagy néptömeg összetódulása várható nem volt és így az előre nem látható rendkívüli esemény számba megy. Nem így a most elbírálás alatt álló esetben. A cannstatti népnünnepély nem tekinthető ily rendkívüli eseménynek; ez ugyanis minden évben, de mindenestre minden két évben ismétlődik és minden egyes alkalommal ugyanazon jelenetek fordulnak elő a cannstatti pályaudvaron, miként